

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

ΕΝ ΒΙΘΥΝΙΑΙ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΣΥΛΛΟΓΩ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

«Η ΑΝΑΤΟΛΗ»

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ Η. ΚΑΛΕΡΓΗ

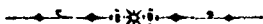
1893

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

ΕΝ ΒΙΘΥΝΙΑΙ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΣΥΛΛΟΓΩ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

«Η ΑΝΑΤΟΛΗ»

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ Η. ΚΑΛΕΡΓΗ

1893

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
14732

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ
ΤΩ ΑΞΙΟΤΙΜΩ ΠΡΟΕΔΡΩ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ
«ΑΝΑΤΟΛΗ»
ΚΥΡΙΩ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗ

Ο ΠΟΝΗΣΑΣ

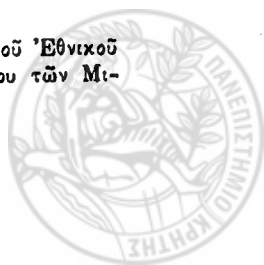
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

ΕΝ ΒΙΘΥΝΙΑ⁽¹⁾

Φίλη ὁμήγουρις,

Ἀναντίρρητον τυγχάνει ὅτι τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα, αἱ ἔθνικαὶ παραδόσεις, αἱ διάφοροι παιδιαί, αἱ προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίαι, εἰσὶ τὴν σήμερον μετὰ τῆς γλώττης τὰ ἰσχυρότατα καὶ ἀναμφισβήτητα τεκμήρια τῆς οὐδέποτε διασπαθείσης ἀλύτεις, τῆς συναπτούσης ἡμᾶς μετὰ τῶν ἡμετέρων προγόνων. Τὸ πρᾶγμα δ' εὐεξήγητον· διότι τὰ οὐσιωδέστατα καὶ κυριώτατα ταῦτα τῶν ἐθνῶν χαρακτηριστικά δὲν διδάσκονται παρ' ἄλλων, οὐδὲ μεταφυτεύονται ἕξωθεν παρ' ἁλλοφύλων, ἀλλὰ μεταδίδονται ἀπὸ τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων πρὸς τοὺς νεωτέρους, ἀπὸ τῆς οἰκογενείας πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ οὕτω καθέξης· πᾶσα δ' ἄλλη δι' ἄλλων, μάλιστα, ἁλλοφύλλων καὶ ἁλλογλώσσων προσώπων, μετάδοσις τούτων εἶνε σχεδὸν ἀδύνατος. Ἐκ τούτων πᾶς τις δύναται, νομίζω, νὰ ἐννοήσῃ, οἷαν ὑψίστην σημασίαν καὶ σπουδαιότητα ἔχουσιν, ἡ μελέτη καὶ ἡ ἀκριβὴς ἐξέτασις τῶν σωζομένων πού ζώντων τούτων πατρίων μνημείων, ἅτινα, ὡς εἵπομεν, εἰς σπουδαῖα συμπε-

(1) Ἡ πραγματεία αὕτη ἀνεγνώσθη ἐν τῇ Α. αἰθούσῃ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὴν Ζ' τακτικὴν συνεδρίαν τοῦ Συλλόγου τῶν Μιχρασιατῶν ἐν Ἀνατολήν.

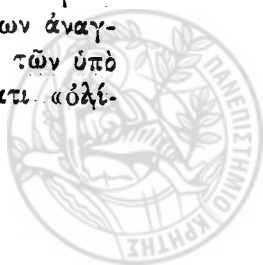
ράσματα ἄγουσιν ἡμᾶς περὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐνότητος, ἣν τοσοῦτοι αἰῶνες καὶ τοσαῦται χαλεπαὶ πολιτικαὶ λαίλαπες δὲν ἡδυνήθησαν νὰ διασπᾶσωσιν.

* *

Ἐν πολλοῖς χωρίοις καὶ κωμοπόλεσι τῆς Βιθυνίας, κατ' ἀρχαίον ἐπικρατήσαν ἔθνος, τελοῦνται κατὰ διαφόρους ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις θρησκευτικαί, ἐν αἷς ἐκ τῶν περιχώρων συνέρχονται πολλοὶ ὀρθοδόξοι Ἕλληνες, ὅπως τοῦτο μὲν ἀπὸ κοινοῦ δεηθῶσιν εἰς τὸν Πανάγαθον Θεὸν ὑπὲρ τῆς υἱείας καὶ εὐημερίας αὐτῶν, ἐπικαλούμενοι τὴν ἀρωγὴν τοῦ ἑορταζομένου Ἀγίου, τοῦτο δὲ ὅπως θεάσωνται ἡ καὶ συμμετάσχωσι καὶ τῶν τελουμένων ἐν αὐταῖς ἐθνικῶν ἀγώνων. ὧν οἱ διοργανῶνται ἀμαθεῖς μὲν καὶ ἀπλοὶ τὰ ἔθνη, ἀλλ' ὅμως λίαν φιλοπάτριδες. κάλλιστα γινώσκουσιν ὅτι μόνον μετὰ τῆς θρησκείας δύνανται νὰ ἐνώσωσι πᾶν διασωθὲν ἐθνικὸν κειμήλιον.

Αἱ θρησκευτικαὶ αὗται πανηγύρεις καὶ οἱ κατ' αὐτάς τελούμενοι ἀγῶνες μερικῶς μὲν, ἥτοι ὡς ἐπιχώριοι ἐξεταζόμεναι, δὲν ἔχουσι βεβαίως πολὺ μεγάλην σημασίαν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν καθόλου αὐτῶν ὄψιν, ὡς ὑπομιμνήσκουσαι ἡμῖν τὰς τῶν ἀρχαίων πανόδημους πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν καὶ μνήμην τῶν ἡρώων ἑορτὰς, κέκτηνται ὑψίστην σπουδαιότητα διότι εἶνε ἐν ἑτὶ τρανώτατον δαίγμα ὅτι οἱ τελοῦντες ταῦτα κατὰγονται ἐκ τῆς αὐτῆς ἐνδοξοῦ φυλῆς, ἐν ἣ οἱ ἀγῶνες οὗτοι φυσικώτατα ἀνεπτύχθησαν.

Εἰς τὰς θρησκευτικὰς ταύτας πανηγύρεις ἐξετάζων τις μετὰ προσοχῆς, ἀνευρίσκει οὐ μόνον τὸν ἀρχαῖον Ἕλλητικὸν βίον σωζόμενον ἐν πολλοῖς, καὶ μετ' ἐκπλήξεως ἀποκαλύπτει ἔχνη ἀρχαίων ἰδεῶν, ἀντιφάσκοντα ὅλως πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ πρωτότυπα ἐμνηρικὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα μετὰ πάροδον τοσοῦτων αἰῶνων διατηρούμενα εἰσέτι καὶ ἀκμάζοντα ! Οὕτω δὲ παρρησιαστικῶς τις ἐκ παῖς πανηγύρεσι ταύταις ἐκὼν ἄκων ἀναγκάζεται νὰ ἐμολογήσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν ὑπὸ συγχρόνου ὁμογενεῦς λογίου λεχθέντων, ὅτι πράγματι «ὁ ἀντί-

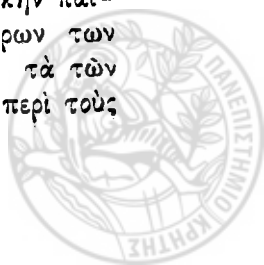

γα κηρία, ὀλίγα κόλλυβα, μία κόλασις, ράσα τινὰ χωρίζουσι τοὺς νῦν "Ελλήνας ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους».

Τοιαύτη ἐθνικὴ ἅμα καὶ θρησκευτικὴ πανήγυρις τελεῖται καὶ ἐν τῇ ἐμῇ πατρίδι **Ὁρτάκιο** τῆς Βιθυνίας τῇ 23ῃ Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους, ὅτε ἐορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ Ἀγίου καὶ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου. Ἡ πανήγυρις αὕτη θεωρεῖται ὡς ἡ μεγίστη καὶ ἐπισημοτάτη τῶν λοιπῶν ἐπιτοπίως τελουμένων ἐν Βιθυνίᾳ. Πρὶν ὅμως προῶ εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς σημαντικῆς ταύτης πανηγύρεως, ἀναγκαῖον θεωρῶ, ἕπως δώσω ὑμῖν ἀμυδράν τινα εἰκόνα τῆς ἐμῆς πατρίδος, περὶ ἧς καὶ ὁ κ. Γ. Α. Πασχάλιδης ἐν ταῖς περὶ τῆς ἀρμενοφώνου κωμοπολεως Χουδίου ἐθνολογικαῖς αὐτοῦ μελέταις ἐποίησατο μνεῖαν.

* *

Τὸ Ὁρτάκιο (Μεσοχώρι), ΝΑ τῆς Νικομηδείας 79 χιλιάμετρα ἀπέχον, τῆς δὲ Κωνσταντινουπόλεως περὶ τὰ 170, ἅτινα ὁ ἐκεῖθεν εἰς Ἀγκυραν σιδηρόδρομος διατρέχει ἐντὸς 7 περίπου ὥρων, εἶνε ὀρεινὴ πόλις τῆς Βιθυνίας κειμένη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ. Ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς συμποσούμενων εἰς 8 χιλ. ψυχάς, ἐξ μὲν χιλιάδες εἰσὶν ἀρμενόφωνοι Ἕλληνες ὁρθόδοξοι, οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι δύο χιλιάδες Ἀρμένιοι. Πολιτικῶς ἐξεταζόμενον ὑπάγεται εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν (καίμακαμλῆκ) τῆς μικρᾶς κωμοπόλεως Κύβης τῆς νῦν Κε ὕ β ε καλουμένης, τῆς ὑπαγομένης εἰς τὴν διοίκησιν (μουτεσαριφλῆκ) τῆς Νικομηδείας. Ἐκκλησιαστικῶς δ' ἀνέκαθεν εἰς τὸν μητροπολίτην τῆς Νικαίας. Τὸ Ὁρτάκιο μαγευτικὴν τοποθεσίαν καὶ ποιητικὴν θέαν ἔχον, τῷ ἐπισκεπτομένῳ αὐτὸ φαίνεται πόλιν λιάν ἥσυχος, μονότονος καὶ νεκρά διότι ἕνεκα τοῦ ὀρεινοῦ καὶ λιάν ἀποκέντρου τῆς τοποθεσίας δὲν ὑπάρχει κίνησις ἐν αὐτῇ καὶ διότι σημαντικῆς ἐμπορείας στερεῖται. Ἀλλ' ὅμως οἱ ὁμογενεῖς κάτοικοι φιλοτιμοῦνται νὰ διατηρῶσιν ἀκμαῖον τὸ φρόνημα, τὸν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν ἔρωτα καὶ τὸ πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων τῶν ζωηρὸν συναίσθημα. Μαρτύρια τούτων ἔστωσαν τὰ τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, εἰς ἃ φοιτῶσι περὶ τοὺς

550 μαθηται καὶ μαθήτριά, καὶ ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τιμώμενος παμμέγιστος βυζαντιακοῦ ρυθμοῦ ναός, ὁ δυνάμενος ν' ἀμιλλᾶται πρὸς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν Ἀθηνῶν, ἂν οὐχὶ ὡς πρὸς τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸ ἀπλοῦν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Τὸ κύριον ἔργον, περὶ ὃ ἀσχολοῦνται οἱ κάτοικοι, εἶνε ἡ βομβυκοτροφία διενεργουμένη κατὰ τοὺς μῆνας Ἀπρίλιον, Μάιον καὶ Ἰούνιον, καὶ ἐν μέρει ἡ γεωργία καὶ ἡ ἀμπελουργία. Ἀξιοσημείωτα δὲ βιομηχανικὰ καταστήματα τοῖς ἡμετέροις καὶ τοῖς Ἀρμενίοις ἀνήκοντα ὑπάρχουσι 5 ἀτμοκίνητα μεταξουργεῖα, ἐν αἷς 500 περίπου γυναῖκες καὶ κόραι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄποροι, ἐργαζόμεναι προσπορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν. (1)

Οἱ ἡμέτεροι, καίπερ ὄντες πολυπληθέστεροι τῶν Ἀρμενίων, ἔνεκα ὅμως σπουδαιωτάτων καὶ περιεργωτάτων ἱστορικῶν λόγων, ὡς οἰκογενειακὴν μόνον καὶ τοῦ κοινοῦ βίου γλῶσσαν λαλοῦσι τὴν χυδαίαν ἀρμενικὴν, μεμιγμένην δὲ καὶ ταύτην μετὰ τῶν ἑλληνικῶν καὶ τουρκικῶν λέξεων, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ὅλων φράσεων, ὥστε κάλλιστα δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ αὐτὴν διάλεκτον Ἑλληνο-τουρκο-αρμενικὴν. (2)

Ἐὰν βεβαίως οἱ κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖς τὴν δέουσαν φροντίδα καὶ μέριμναν κατέβαλον ἐκάστοτε ὑπὲρ τῆς προόδου τῶν ἐκπαιδευτῶν, κυρίως δὲ ὑπὲρ ἰδρύσεως νηπιαγωγείων, ὡς εὐτυχῶς τὸ τοιοῦτον ἤρξατο πράττων ὁ νῦν φιλόμουσος Μητροπολίτης Νικαίας κ. Ἱερώνυμος, τὴν σήμερον ἡ λαλουμένη γλῶσσα ἂν μὴ ἦτο τελείως ἐκβεβλημένη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς, ἄλλο τοῦλάχιστον θὰ εὕρισκετο εἰς τὸ στάδιον τῆς βαθμιαίας ἐξαλείψεως αὐτῆς. Ἀλλ' ὥς ἐλ-

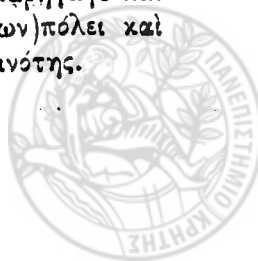
(1) Μετὰ χαρᾶς ἐπληροφορήθημεν ἐσχάτως ὅτι καὶ ἐν ἄλλο τοιοῦτον μεταξουργεῖον ἤρξατο ἤδη νὰ ἐγείρῃται ὑπὸ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ἀλεξάνδρου Θεοδωρίδου.

(2) Περὶ τοῦ ἀρμενοφώνου τῶν κατοίκων τοῦ Ὀρτάκιοι ἴδε ἡμετέρας διατριβὰς δημοσιευθείσας ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» (ἀριθ. 2559 ἔτ. 1889), τῷ εἰκονογραφημένῳ περιοδικῷ «Ἑστία» (ἀρ 6 τοῦ 1892) μετὰ τῆς εἰκόνος τοῦ Ὀρτάκιοι, καὶ τῇ βυζαντιακῇ «Κωνσταντινουπόλει» (ἀρ. 184 τοῦ ἔ. 1890).

πίσωμεν τοῦλάχιστον ὅτι, νῦν δε ὑπὸ τὴν πατρικὴν τῷ ὄντι προστασίαν τῆς Σ. Αυτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως τοῦ φιλομούτου καὶ λαοφιλοῦς Ἀνακτοῦ Σουλτάν Χαμητ Χάν τοῦ Β' αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι σημαντικὰς ἤρξαντο λαμβάνουσai προσόδους, δὲν θὰ βραδύνῃ καὶ τοῦτο νὰ κατορθωθῇ.

Οἱ ἡμέτεροι, ὡς εἶπομεν καὶ ἀνωτέρω, ἐνεκα ἱστορικῶν λόγων, ὡς τοῦ κοινοῦ βίου γλῶσσαν λαλοῦσι τὴν σύμμικτον Ἀρμενικὴν. Εἰρήσθω δ' ὅμως ὅτι τὸν ἑλληνικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα καὶ τὸν πνευματικὸν τῆς ὁμογενείας καὶ ἀδελφότητος δεσμὸν πρὸς τὸ ὅλον Ἑλληνικὸν μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ καὶ ζήλου διετήρησαν ἐν τῷ ὀρθοδόξῳ ἑλληνισμῷ τὴν δ' ἑλληνικὴν συνείδησιν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὡς γλῶσσαν τοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ τῆς παιδείσεως καὶ τῆς θρησκείας. Οἱ κάτοικοι διακρίνονται ἐπὶ παραδειγματικῇ φιλοξενίᾳ, ἥτις κατ' ἐξοχὴν εἶνε εἰς ἀπίστευτον καὶ παροιμιώδη βαθμὸν ἀνεπτυγμένη· ξένος ὢν, εἴσαι ἱερός, ἀξιόσπουδ' ἀμέσως ἀγάπης, φιλίας, προστασίας καὶ εὐρίσχεις πανταχοῦ καὶ πάντοτε μειδιῶντα πρόσωπα καὶ στέγην φιλόξενον. Προτερχεμένου τινὸς εἰς τινα οἶκον, «Ξένος προσῆλθεν ἐννόει ὅτι Χριστός» λέγει ἀμέσως ὁ πολιορθεὶς γέρων εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς πολυπληθεῖς ἐγγόνους, εἴτινες τότε ἀνοικταῖς ἀγκάλαις ὑποδέχονται τὸν φιλοξενούμενον. Ἐπίσης ἐπικρατεῖ εἰσέτι ἐνταῦθα καὶ παραδειγματικὴ ἀγνότης ἡθῶν. Ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ ἀπολαύει ἀνυπόπτου ἀσφαλείας καὶ αἱ ὠραῖαι κόραι ἐξέρχονται τῶν οἰκῶν καὶ ὁδοιποροῦσι κατὰ μόνας, χωρὶς νὰ ἐπισύρῃσι καθ' ἑαυτῶν τὸ μειδίαμα τοῦ σαρκασμοῦ ἢ τὰ βέλη τῆς συκοφαντίας. Τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἀκμαῖον καὶ ἰσχυρόν, ἀκαταγώνιστον, ἐμπνέον εὐλάβειαν καὶ ἐπιχέον ἐπὶ παντὶ καὶ πάντοτε τὴν ἀγίαν αὐτοῦ σκιάν. Ἡ νεολαία αὐτῆς δὲν στερεῖται εὐφυίας, εἶνε δὲ καὶ εἰς ἄκρον φιλομαθῆς καὶ ἐπιδεκτικῇ ὑψηλοτέρας ἀγωγῆς. Οὐδεμία σχεδὸν ἑλληνικὴ τῆς Βιθυνίας κοινότης παρήγαγε καὶ ἀνέδειξε τοσοῦτους σπουδαστὰς ἐν τε τῇ Κωνιπόλει καὶ Ἀθῇναις, ὅσους ἡ ξενόφωνος αὕτη ὁμογενὴς κοινότης.

Ἡ 23 Ἀπριλίου εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀγαπητὴ καὶ χαρμόσυνος ἐκεῖ μετὰ τὸ Πάσχα ἡμέρα. Εἶνε τὸ ἐθνικὸν Πάσχα, καθότι κατὰ ταύτην ἰδίως πάντα τὰ συναισθήματα αὐτῶν, πάντα τὰ σωζόμενα ὁμηρικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, πᾶν ὅ,τι καθαρῶς ἐλληνικὸν ὑπάρχει θαυμασίως ἐκδηλοῦνται ⁽¹⁾

Ἀπὸ τῆς παραμονῆς ἤδη τῆς ἐορτῆς ἑκτακτος, παρατηρεῖται ἐν τῇ πολίχνῃ κίνησις. Ἐκ τῶν τέριξ χωρίων, χωμοπόλεων καὶ πόλεων, ὡς λ. χ. ἐκ Νικομηδείας, Σαπᾶν

(1) Ἡ τοιαύτη ἐξαιρετικὴ καὶ ἀσυνήθης τῶν κατοίκων ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου διάθεσις, φαίνεται ὅτι καὶ ἐν πραγμαστέροις τῆς πολίχνης χρόνοις ὑπῆρχε, μάλιστα δὲ καὶ ἐν μείζονι ἔτι βαθμῷ· διότι κατὰ ταύτην πολλὰ κοινωφελῇ ὑπὲρ τῆς κοινότητος ἔργα μνημονεύονται ὅτι ἔχουσιν ἐπιτελεσθῆ. Ὡς π. χ. ἐν τῷ παλαιῷ κώδικι τῆς κοινότητος, ἐν ᾧ πλὴν τῶν βαπτίσεων, τῇδε κἀκεῖσε ὑπάρχουσι σεσημειωμένοι παρὰ τῶν ἐκάστοτε αὐτῆς ἱερέων καὶ διδασκάλων καὶ ἱστορικαὶ τινες ἀξιοὶ λόγου εἰδήσεις, γίνεται μνησὶ ὅτι τῇ 23ῃ Ἀπριλ. τοῦ ἔτους 1807 διωρίσθη γραμματοδιδάσκαλος εἰς Τζουτζέκ Ἰορδάνης καλούμενος, ὅστις, κατὰ τὸν χρονογράφον, ὑπηρετοῖ συνάμα καὶ ὡς κληδοναπότης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπου καὶ ἐδίδασκε τοὺς παῖδας· καὶ ὅτι ὁ ρηθεὶς κώδικς, ἐγράφη τὴν αὐτὴν πάλιν ἡμέραν τοῦ ἔτους 1812 ὑπὸ ἐνὸς ἱερέως Παπᾶ Ἀναστασίου καλουμένου. Ἐπίσης καὶ ἄλλη σημαντικώτερα ἔτι μνησὶ γίνεται ἐν τούτῳ, ὅτι τῇ 23ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ἔτους 1820, διωρίσθη τὸ πρῶτον Ἑλληνοδιδάσκαλος ἐκ Καισαρείας Σεραφεῖμ ὀνόματι, ὅστις ἐπὶ δύο μόνον ἔτη διδάξας ἐν τῷ τότε χωρίῳ, ἀνέδειξε καὶ εὐαριθμούς τῆς ἐλληνικῆς ἐγκρατεῖς μαθητάς. Κατὰ ταύτην ἐπίσης τὴν ἡμέραν τοῦ 1836 ἐτέθησαν τὰ θεμέλια τοῦ πρῶτον πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων συσταθέντος Κρατοῦ, εἰς ὃ, ὡς οἱ νῦν γέροντες διηγοῦνται, ἐπετρέπετο νὰ φοιτῶσι μόνον οἱ ἔχοντες ἡλικίαν πέραν τῶν τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν! *O tempora! O mores!* θὰ φωνήσῃ βεβαίως ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἀκούων τὰ περίεργα ταῦτα δι' ἡμᾶς! "ὦ χρόνοι! ὦ ἦθη! θὰ φωνήσῃ, λέγω, ἕκαστος ὅταν, ἀνχολογιζόμενος πρὸς στιγμὴν ταῦτα, ἐξετάσῃ μετὰ ψυχραιμίας ὅτι ἡμεῖς οἱ νεώτεροι τοσοῦτον ἔχομεν ὑπερβῆ τοὺς πατέρας ἡμῶν, ὥστε πάντοτε καὶ πανταχοῦ, ἀνευ διακρίσεως καὶ ἡλικίας, κατέχομεν τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἔστω καὶ εἰς οἰονδήποτε καρεῖον! Ἀξίος ὁ μισθός μας!!!...

τζας, Ἑσμῖς, Ἀδάπαζαρ, Σαρδογανίου, Λευκῶν, Κεῦδες, Χουδίου καὶ ἄλλων μερῶν, προσέρχονται πλείστοι ὅτοι πανηγυρισταί, οἱ μὲν πεζῇ, οἱ δὲ μετὰ ὄνων, ἡμιόνων καὶ ἵππων. Τοὺς φιλεόρτους τούτους ξένους οἱ κάτοικοι ὑποδέχονται ἀνοικταῖς ἀγκάλαις, προσφέροντες καὶ οἰκονομοῦντες ἐκάστω εὐχάριστον κατάλυμα.

Ὁ ἐσπερινὸς τελεῖται μετὰ τῆς δυνατῆς λαμπρότητος καὶ ἐπιβλητικότητος. Μετ' αὐτὸν δὲ πάντες, ἀφ' οὗ εὐχθηθῶσιν ἀλλήλοις διὰ τὴν ἐπομένην καλὴν ἡμέραν καὶ καλὸν καιρὸν, ἀποχωρίζονται. Μόνον ὁ ὄμιλος τῶν νέων εἰς εὐρύχωρόν τι καὶ κατάλληλον ἐξοχικὸν μέρος συνερχόμενος, ἀσκεῖται διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τοὺς τελεσθητομένους τὴν μεσημβρίαν τῆς ἐπαύριον ἐθνικοὺς ἀγῶνας.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς, λίαν πρῶτῃ, ὁ κῶδων προσκαλεῖ πάντας εἰς τὸν ναόν, ὅποθεν μετὰ τὸ τέλος τῆς Δοξολογίας, προπορευομένων τῶν λαβάρων καὶ τῶν ἐξαπτερύγων ἅπας ὁ λαός, οἱ μαθηταὶ τῶν σχολῶν, οἱ ἱερεῖς μετὰ τῶν ψαλτῶν καθ' ὁδὸν ψαλλόντων ἐκκινουσι πρὸς τὸ ἡμίωρον περίπου ἄνωθι καὶ βορείως τῆς πόλεως κείμενον ἐξοχικὸν καὶ σύδενδρον τοπίον «Ἅγιος Γεώργιος» (Ἄγγ) καλούμενον, ἐνθα ὑπάρχει καὶ μικρὸν παρεκκλήσιον μετὰ ἀγιάσματος τοῦ Ἁγίου. Καθ' ὁδὸν ὅμως ὅπως πάντες λάβωσι γινῶσιν τῆς εἰς τὸ ἐξοχικὸν παρεκκλήσιον ἐκκινήσεως αὐτῶν, κρούονται καὶ ξύλινα σήμαντα. Ὁ «Ἅγιος Γεώργιος», ἐνθα τελεῖται καὶ ἡ θεία λειτουργία, εἶνε θέσις ἐν εἶδει ὁροπεδίου ὑπὸ χλοεροῦ τάπητος ἐστρωμένη, καὶ ἐπισκεπαζομένη ὑπὸ πυκνοφύλλων καὶ εὐσκίων πλατάνων, ὧν δύο τρεῖς μάλιστα κατὰ τινα ὑπολογισμὸν ἔχουσι 500 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν βίον.

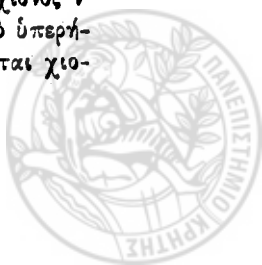
Ἐν τῇ τερπνῇ λαιτὸν ταύτῃ τοποθεσίᾳ, οἱ ἱερεῖς μετὰ τοῦ λαοῦ ἐπὶ δεκάλεπτον ἀναπαυσάμενοι, τελοῦσι τὴν θεϊὰν λειτουργίαν ἐντὸς τοῦ μικροσκοπικοῦ, οὕτως εἰπεῖν, ναυδρίου, τοῦ πολυπληθοῦς λαοῦ ἱσταμένου καὶ προσευχομένου κάτωθεν τῶν γηραιῶν πλατάνων, ἐπὶ τῶν κλάδων τῶν ὁποίων καὶ πολυπληθὴ καλλικέλαδα πτηνὰ ἐπικαθήμενα ἀναμέλπουσι τὸ ἐωθινὸν αὐτῶν ἄσμα, συνενσυντα οὕτω τρόπον τινὰ καὶ ταῦτα τὴν πρὸς τὸν Πλάστην μυστηριώδη προσευχὴν

μετὰ τοῦ λαοῦ. Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας ἄλλοι μὲν καθήμενοι ὀκλαδὸν ἐπὶ χλοεροῦ τάπητος ἀσπάζονται ἀλλήλους εὐχόμενοι τὸ «Εἰς ἔτη πολλὰ». ἄλλοι δέ, καὶ μάλιστα οἱ ξένοι διασκορπιζόμενοι ἀνὰ τὰς πέριξ τερπνὰς τοποθεσίας καὶ κορυφάς, θεῶνται καὶ θαυμάζουσι τὸν μαγευτικώτατον καὶ ποιητικώτατον ὀρίζοντα, ὃν παρουσιάζουσιν αἱ λαμπραὶ αὗται τοποθεσίαι. Στρέφοντες δὲ τὰ βλέμματα νοτιοδυτικῶς παρίστανται πρὸ ἀσυνήθους καὶ μεγαλοπρεποῦς θεάματος· βλέπουσι δηλονότι πρὸ αὐτῶν τὸ κατεσπαρμένον ἐκ μικρῶν ἱστορικῶν χωρίων καὶ κατάφυτον ἐκ σκιερῶν δένδρων λεκανοπέδιον τῆς Κεῦβες, δι' οὗ διέρχεται ὁ ὀφιοειδὴς Σαγγάριος, παραλλήλως πρὸς τὸν ὅποιον βαίνει γοργῶς κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν καὶ ὁ σιδηρόδρομος ὁ ἀπὸ Κων)πόλεως εἰς Ἀγκυραν· πέραν αὐτοῦ φαίνονται τὰ σεμνὰ ὄρη τῆς Νικαίας καὶ ἔτι περαιτέρω ὁ χιονοσκεπὴς καὶ ὑπερήφανος τῆς Προύσης Ὀλυμπος (Κεσίς-δαγῆ).⁽¹⁾

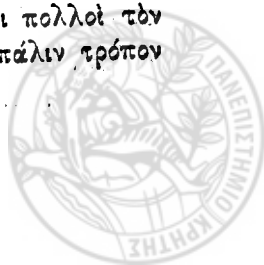
* *

Περὶ τὴν 11 πρὸ μεσημβρίας ὥραν, ὅτε ἕκαστος πῶν τὸ ἀπαραίτητον αὐτοῦ ποτόν, τὸ ρακίον, ἔχει ἤδη προγευματίσει, ἄρχονται οἱ ἀγῶνες μετὰ μεγίστης ἐπισημότητος καὶ ἀσυνήθους τάξεως. Καὶ πρῶτον τελεῖται ἡ ἵπποδρομία. Δεξιότατοι ἱππεῖς, ἐπιβαίνοντες εὐπρεπῶν καὶ ἀλαζόνων ἵππων, προσέρχονται εἰς ἐπιτήδειον πρὸς τοῦτο καὶ ὁμαλὸν μέρος, ὅπου ἀναμένει αὐτοὺς τὸ ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν θεατῶν. Τὸ μέρος δὲ τοῦτο τὸ χρησιμεῖον ὡς ἵππόδρομος εἶνε χλωῶδες ὁροπέδιον πλησίον τοῦ «Ἀγίου Γεωργίου», ἔχον 300 περίπου βημάτων μῆκος καὶ πλησίον ὑψώματος κείμενον, ὁπότεν οἱ θεαταὶ κάλλιον θεῶνται τοὺς ἀγωνιζομέ-

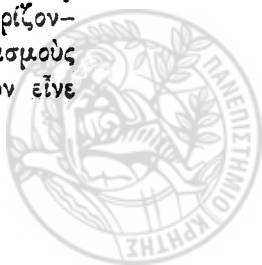
(1) Περὶ τοῦ χιονοσκεπτοῦς τοῦ ὄρους τούτου ἡ ἐξῆς σῶζεται παράδοσις παρὰ τῶ λαῶ. Θεός τις ποτε ἐπισκεφθεὶς δῆθεν ἐν ὥρᾳ χειμῶνος τὸν Ὀλυμπόν ἀπώλεσεν ἐν αὐτῷ τὸ ὅπερ μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερε μαχαιρίδιον. Μὴ δυνήθεις δ' ἕνεκα τῆς πολλῆς χιόνος ν' ἀνεύρῃ τὸ ἀπωλεσθέν, ὀρίζεται σφόδρα καὶ καταρᾶται τὸ ὑπερήφανον καὶ αὐθαδὲς τοῦτο ἔρος, ἵνα ἑσάει μὲν καὶ διατηρῇται χιονοσκεπὴς !

νους. Πρὶν ὅμως ἄρξωνται ἀγωνιζόμενοι οἱ ἵππεῖς, ὠρισμένα
τινὰ κατὰλληλα πρόσωπα ἀναλαμβάνοντα περίπου τὰ αὐ-
τὰ καθήκοντα, ἅτινα εἶχον καὶ οἱ ἑλλανοδῖκαι τῶν Ὀλυμ-
πιακῶν ἀγώνων, ἀφ' οὗ ἐποπτεύουσι καὶ ταῦτα τοὺς ἀγῶ-
νας, ἀνακηρύττοντα τοὺς νικητὰς καὶ καθόλου διέποντα τὰ
κατὰ τοὺς ἀγῶνας, ὁρίζουσι προηγουμένως τὴν ἀφ' ἧς
ρίαν καὶ τὸ τέρμα, ἥτοι τὸ σημεῖον, εἰς ὃ πρέπει νὰ
φθάσωσιν οἱ ἵππεῖς· καὶ ἡ μὲν ἀφετηρία σημειοῦται διὰ
μίας ἐπὶ τῆς γῆς κεχαραγμένης εὐθείας γραμμῆς, τὸ δὲ τέρ-
μα ἢ διὰ λευκοῦ μανδηλίου ἢ καὶ διὰ τινος ἀνθρώ-
που. Ἀφ' οὗ λοιπὸν οὕτως ὀρισθῶσι σαφῶς καὶ ἀκριβῶς ἡ
τε ἀφετηρία καὶ τὸ τέρμα, οἱ ἵππεῖς, ὥσπερ συσσωματωθέν-
τες τῷ ἵππῳ φαινόμενοι καὶ ὑπερυψούμενας τὰς μαστίγας
ἔχοντες, παρατάσσονται εὐθυγράμως ἐν τῇ ἀφετηρίᾳ. Δο-
θέντος δὲ ὑπὸ τινος τῶν γεροντοτέρων τοῦ σημείου ἢ διὰ
τῆς λέξεως «Ἄιντε», ἢ καὶ διὰ τοῦ «ἐν-δύο-τρία», πλήττου-
σιν εὐθὺς τοὺς ἵππους, ὅποτε ὁ ἄῃρ πληροῦται ὑπὸ τῶν πα-
ρακελεύσεων τῶν ἀγωνιζομένων καὶ τοῦ ἤχου τῶν μαστί-
γων, ὅφ' ὧν μάλιστα παροτρυνόμενοι οἱ ἵπποι μετὰ τῆς
ἰδίαζούσης αὐτοῖς ὑπερηφανείας, τοσαύτην ταχύτητα καὶ
ὠκυποδιαν δεικνύουσιν, ὥστε, φαίνονται τρόπον τινὰ μετε-
ωριζόμενοι. Ἐκ τῆς μεγάλης δὲ ταύτης ταχύτητος συμ-
βαίνουνσιν ἐνίοτε καὶ συγκρούσεις ἵππων καὶ ἵππέων, ἥτοι
ἱ π π ι κ ἄ ν α υ ἄ γ ι α, ὅτε καὶ φοβερά δυστυχήματα ἐπέρ-
χονται. Τὸ πλῆθος μετὰ κραυγῶν καὶ ἐπευφημιῶν τὸν τά-
χιστα πάντων φθάσαντα εἰς τὸ τέρμα ἀνακηρύττει νικητὴν,
τὸν δὲ ἵππον αὐτοῦ περικυκλοῦν διὰ χειραψιῶν πραῦνει· καὶ
κολακευτικὰς φράσεις αὐτῷ ἀποτείνει. Ἐὰν δὲ τυχόν οὗτος
εἶνε καὶ λευκός, τότε πολλαχῶς τὸ πρᾶγμα σχολιάζεται·
τοῦτο δὲ διότι παρὰ τῷ λαῷ ἀνέκαθεν ἐπικρατεῖ ἡ δοξασία
ὅτι ὁ ἵππος τοῦ Ἀγίου Γεωργίου εἶνε λευκός ὡς ἡ χιών.
Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ὁ νικητὴς θαυμάζεται καὶ δακτυ-
λοδεικτεῖται οὐ μόνον ὡς τοιοῦτος ἀλλὰ καὶ διότι προστα-
τεύεται ὑπὸ τοῦ Ἀγίου καὶ εἶνε ὁ ἐκλεκτότερος τῶν λοιπῶν
ἱππέων. Ὅταν οἱ ἀγωνισθησόμενοι ἵππεῖς ὥσι πολλοὶ τὸν
ἀριθμόν, τότε ἡ ἵπποδρομία κατὰ τὸν αὐτὸν πάλιν τρόπον
ἐπαναλαμβάνεται δις καὶ τρίς ἐνίοτε.

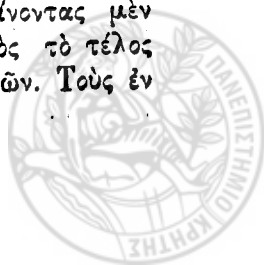
Τοὺς ἱππικοὺς τούτους ἀγῶνας διαδέχεται ἀμέσως ἡ πάλη. Ἡ παλαίστρα εἶνε ὁμαλὴ καὶ διακρίνεται ἐν αὐτῇ χλοῇ μόλις φεομένη. Ἀπαντες οἱ θεαταὶ τοποθετοῦνται καθήμενοι ἐπὶ τῆς γῆς κυκλοτερῶς καὶ ὀκλαδόν. Ἐν τῷ μέσῳ ἀφίεται ἱκανὸς κυκλικὸς χώρος διὰ τοὺς παλαιστάς. Ἐν τῇ πάλῃ προτέρχονται οὐ μόνον οἱ ἡμέτεροι, ἀλλὰ καὶ Ἀρμένιοι καὶ Ὀθωμανοὶ ἐκ τῶν περιχώρων τουρκικῶν χωρίων, οἵτινες συνήθως καὶ συμμετέχουσι ταύτης. Διὰ τὸν λόγον δὲ τούτον, ἦτοι τὸν τῆς συμμετοχῆς καὶ τῶν Ὀθωμανῶν, ἡ ἐκδοσις τῆς πάλης λαμβάνει ὅλως διόλου χαρακτῆρα ἐθνικόν, καὶ ἡ νίκη καὶ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ σχολιάζεται διαφοροτρόπως. Ἐκ τῶν παλαιστῶν οὐδεὶς γνωρίζει μετὰ τίνος θ' ἀγωνισθῇ. Γίνεται δὲ ἡ πάλη ὡς ἐξῆς. Δύο ἀντίπαλοι, παιανίζουσιν καὶ τῆς ἐγχωρίου μουσικῆς συνισταμένης συνήθως ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου αὐλοῦ (χαβάλ), εἰσέρχονται εἰς τὸ μέσον τοῦ κύκλου γυμνοί, μόνον δὲ περὶ τὴν ὀσφὺν περιζώμα ἔχοντες, ὡς οἱ κολυμβηταί. Εἰρήσθω δ' ἐνταῦθα, ὅτι, εἰς προγενεστέρους χρόνους, καθ' ἃ διηγοῦνται ἡμῖν οἱ ὀλίγοι ἐπιζῶντες γέροντες, οἱ ἀγωνιζόμενοι ἡλείφοντο δι' ἔλαιον καὶ ἐκονίζοντο, διότι τὸ μὲν ἔλαιον ἐνόμιζον ὅτι ποιεῖ τὸ σῶμα εὐστροφον καὶ εὐλύγιστον, ἡ δὲ κόνις ὅτι ἐμποδίζει νὰ διολισθαίνωσι συμπλεκόμενοι οἱ παλαίοντες καὶ συνέχει τὸν ἰδρώτα· ὅπως δηλονότι ἐνόμιζον καὶ ἔπραττον καὶ οἱ Πρόγονοι ἡμῶν. Οἱ παλαισταὶ λοιπὸν οὗτοι εἰσέρχονται ἀμφοτέρω εἰς τὸ μέσον καὶ δεξιοῦνται ἀλλήλους διὰ συγχρόνου χειραψίας ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν· δεξιωθέντες δὲ ἀποχωρίζονται, λαμβάνοντες ἕκαστος ἀντίθετον διεύθυνσιν, καὶ περιδιαβάζουσι κυκλικῶς, ποιῶντες διαφόρους ἐλιγμούς, ἐνίοτε μάλιστα διὰ σιγῆς τῶν θεατῶν φωνῆς ὡς καὶ διὰ συμβολικῶν νευμάτων ἔτι ἐνθαρρυνόμενοι. Ἐκάτερος αὐτῶν χειρονομῶν σκοπεῖ πόθεν δύναται κάλλιον καὶ ἐπιτυχέστερον νὰ λάβῃ τὸν ἀνταγωνιστὴν καὶ ἐπιτηδεύειν νὰ καταρρίψῃ αὐτόν. Μετὰ τὰς τυπικὰς ταύτας χειρονομίας συμπλέκονται· ἕκαστος φιλοτιμείται νὰ καταβάλλῃ τὸν ἀντίπαλόν του. Ἐπὶ τούτῳ δέ, ὅτε μὲν μεταχειρίζονται περιπλοκάς, ἐπεὶ δὲ λυγισμούς, συμποδισμούς, ὠθισμούς καὶ συναραγμούς μετώπων· καὶ πάντα ἄλλον δόλον εἶνε

συγκεχωρημένον νὰ μεταχειρίζονται πλήν τοῦ παίειν. Μετά πάντα δὲ ταῦτα ἀναδείκνυται νικητὴς ἐκεῖνος, ὅστις καταβαλὼν τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ, καταρρίψῃ αὐτὸν χαμαὶ καὶ ὑπτίον, ἢ καὶ ἄλλως πῶς καταπονήσῃ αὐτόν, οὕτως ὥστε ἀπαυδῶν πλέον εὖτος, νὰ ζητήσῃ τὴν παῦσιν τοῦ ἀγῶνος ἢ αἶρων συνήθως δάκτυλον ἢ καὶ κεφαλὴν, εἰς ἐμολογίαν τῆς ἡττῆς αὐτοῦ. Ἐνίοτε καὶ ἀμφότεροι οἱ παλαισταὶ κρίνονται νικηταί, ὅταν ἀποβῶσιν ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἰσόπαλοι. Ὁ νικητὴς δι' ἐπευφημιῶν χειροκροτεῖται παρὰ τοῦ πλήθους καὶ δακτυλοδεικτεῖται· ὁ δὲ ἡττηθεὶς κατησχυμένος ἐνδύεται. Μετὰ τοῦτον ἐξέρχεται ἄλλος παλαιστής, ὅπως μετὰ τοῦ νικητοῦ παλαίσῃ· οὕτω δὲ προβαίνει ὁ ἀγὼν μέχρις οὗ τεθῇ τὸ τέλος αὐτοῦ ὑπὸ τῶν παρακαθημένων ἐποπτευόντων Ἑλλανοδικῶν. Εἰρήσθω δ' ὅτι ἡ ἵπποδρομία καὶ ἡ πάλη, διαρκεῖσι περίπου δύο ὥρας, ὅτε εἶναι καὶ ἡ ὥρα τοῦ γεύματος καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν θεατῶν ἀπέρχονται μὴ παρευρισκόμενοι καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἀγῶσι. Τὸ τοιοῦτον ὅμως κινεῖ τὴν δικαίαν ἀγανάκτασιν τῶν σεβαστῶν γερόντων, οἵτινες καὶ μέμφονται τοῖς ἀποχωροῦσιν ἐπὶ ἀκηδεῖα καὶ περιφρονῇσι πρὸς τὰ πάτρια. «Εἰς τὸν καιρὸν μας, παιδιὰ μου λέγουσιν, οὐδεὶς πρὸ τοῦ τέλους τῶν ἀγῶνων ἀπήρχετο πρὶν οἱ ἐποπτεύοντες τούτων ἱερεῖς, ἔφοροι καὶ δημογέροντες τοῦ τότε χωρίου δώσωσι πέρας εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ ἐπαινέσωσι καὶ ἀνταμείψωσιν τοὺς νικητάς, οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀποχωρήσῃ».

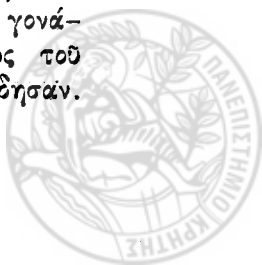
••

Καὶ ἤδη εἰς τὸν ὁρόμον. Παῖδες ἢ καὶ ἔφηβοι ὀρίζουσι πρῶτον δι' εὐθείας γραμμῆς τὴν ἄφειν, ἥτοι τὸ σημεῖον, ὅθεν θὰ ἐκδράμωσι, καὶ τὸ τέρμα διὰ λιθαρίου ἢ καὶ χέρτου. Δοθέντος δὲ τοῦ σημείου παρὰ τινος τῶν θεατῶν, τρέχουσι καὶ προσπαθοῦσι τίς νὰ φθάσῃ πρῶτος εἰς τὸ τέρμα, ἐνθα ἴσταται ἐνίοτε εἰς τῶν θεατῶν. Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην τὸ θέαμα εἶνε λαμπρὸν καὶ ἐξαισίον. Βλέπει τις τοὺς μικροὺς τούτους ἀγωνιστάς ἀσθμαίνοντας μὲν καὶ κεκμηκότας, ἀλλ' ἐφ' ὅσον πλησιάζουσι πρὸς τὸ τέλος τοσοῦτο μᾶλλον ἐκτείνοντας τὴν ἀμιλλαν αὐτῶν. Τοὺς ἐν

τῷ δρόμῳ ἀριστεύσαντας ὠκύποδας Ἀχιλλεῖς ὁ λαὸς ὑποδέχεται διὰ ζωηρῶν ἐπευφημιῶν. Τὸν δρόμον τοῦτον διατρέχουσιν ἐνίοτε οἱ μικροὶ οἷτοι ἀγωνισταὶ καὶ μετὰ λίθων ἀρκετὰ βαρέων. Οὐδεμία δ' ἀμφιβολία, ὅτι τοῦτο εἶνε λείψανόν τοῦ ἐπλίου δρόμου τῶν ἀρχαίων. Ὁ συνήθης τελούμενος δρόμος εἶνε ὁ ἄνω περιγραφείς. Σώζονται ὅμως εἰσέτι καὶ δύο ἄλλα εἶδη αὐτοῦ. Κατὰ τὸ πρῶτον, οἱ εἰς τὸ τέρμα ἀφικόμενοι ἄνευ τινὸς χρονοτριβῆς ἐπιστρέφουσι καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀφετηρίαν, ὅποτε καὶ κρίνεται ὁ νικητῆς· εἶε δηλονότι καὶ τοῦτο ὅτι καὶ ἑδίαιλος ἦ καμπεῖος δρόμος τῶν ἀρχαίων. Κατὰ δὲ τὸ δεύτερον, εἰς τῶν γεροντοτέρων θεατῶν λαμβάνων δύο μόνον δρομεῖς ὧν τὸν ἓνα μὲν διὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ χειρός, τὸν δ' ἕτερον διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ὀρίζει ἀμφοτέροις τὰ σημεῖα τοῦ κύκλου ἐν προτίθενται νὰ διατρέξωσιν· εἴτα δὲ αἰωρουμένας τὰς χεῖρας κρατῶν δίδωσι τὸ σημεῖον τῆς κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν ἀναχωρήσεως αὐτῶν διὰ τοῦ «ἐν-δύο-τρία». Τούτου δὲ γενομένου, τρέχουσιν οἱ δρομεῖς κυκλοτερῶς καὶ προσπαθεῦσι τίς νὰ φθάσῃ πρῶτος εἰς τὴν ἀφετηρίαν, ἥτις θεωρεῖται ἡ θέσις τοῦ δόσαντος αὐτοῖς τὸ σύνθημα. Ὁ πρῶτος εἰς τὴν ἀφετηρίαν φθασας ἀνακηρύττεται δι' ἐπευφημιῶν καὶ χειροκροτημάτων νικητής.

Τὸ δὲ ἅλμα, ἥτοι τὸ πῆδημα τελεῖται ὡς ἐξῆς. Εἰς τῶν παρευρισκομένων διὰ ταινίας, ἢ διὰ χαράγματος ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ καὶ διὰ ξυλαρίου ὀρίζει τὸ σημεῖον, ἐξ οὗ ὁ πρῶτος πηδᾷ (βατῆρ). Εἴτα δὲ καὶ τὸν τόπον, ὅπου φθάνει (σκάμμα) ἢ ὀρύσσων ἐν τούτῳ μικρὸν τινα βόθρον, ἢ καὶ θέτων τεμάχιόν τι σανίδος. Μετὰ τὸν πρῶτον πηδῆσαντα ἕτερος πηδᾷ, φιλοτιμούμενος νὰ ὑπερβῇ τὸν πρῶτον· εἴτα δὲ τρίτος τέταρτος καὶ καθεξῆς ἄλλοι. Ὁ πηδῆσας τὴν μεγίστην ἀπόστασιν, θεωρεῖται νικητῆς καὶ ἐπευφημεῖται δακτυλοδεικτούμενος παρὰ τῶν θεατῶν. Πολλάκις ὅμως τὸ ἀγώνισμα τοῦτο μετατρέπεται καὶ εἰς ἱππάδα δι' ἅλματος. Ὁ πρῶτος δηλονότι κατὰ σειρὰν ἡττηθεὶς ἐν τῷ ἅλματι κατακάμπει τὸ σῶμα, καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων στηρίζας, ἵσταται ἐν βῆμα μακρὰν παραλλήλως τοῦ βατῆρος, ἥτοι τοῦ σημείου ἐξ οὗ πάντες ἐπῆδησαν.

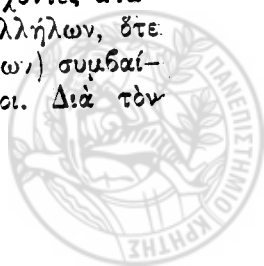
Τούτον ὑπερπηδᾷ ἕκαστος κατὰ σειράν στήριζων ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς ῥάχεις τοῦ κεκλιμένου καὶ ἀνοίγων ἐπίσης ἀμφοτέρα τὰ σκέλη· σημειοῦται δὲ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ ἁλματος ἕκαστου, ὁ δὲ μὴ δυνηθεὶς, ἵνα φθάσῃ τὸν προηγούμενον, ἀντικαθιστᾷ τὸν κεκλιμένον.

• •
•

Μετὰ δὲ τὸ ἄλμα μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὴν δι σ κ ο β ο λ ί α ν τελευμένην οὕτως. Ἐκαστος τῶν ἀγωνιζομένων, ἀποβαλὼν χάριν εὐκίνησιός καὶ τὸν ἐπενδύτην, λαμβάνει ἀντὶ δίσκου σφαιροειδῆ λίθον, ἔχοντα βάρος καὶ μέγεθος ἀναλόγως τῆς ἰσχύος καὶ ἡλικίας τοῦ γυμναζομένου· εἴτα ἀναρρίπτει ἐξ ὠρισμένου σημείου (βαλβίς) διὰ τῆς δεξιᾶς χεὶρός τὸν δίσκον (λίθον) εἰς τὸν αἶρα καὶ εἰς τὰ ἔμπροσθεν, φιλοτιμούμενος ὅσον τὸ δυνατόν μακρὰν νὰ ῥίψῃ αὐτὸν, διὰ γραμμῆς δὲ ἡ ἄλλου τινὸς πράγματος σημειοῦται τὸ μέρος, ὅπου πίπτει ὁ λίθος (δίσκος)· εἴτα καὶ ἕτερος πράττων τὸ αὐτὸ μεθ' ὁρμῆς φιλοτιμεῖται νὰ ὑπερβάλῃ τὸ σημεῖον τοῦ πρώτου. Καθεξῆς δὲ τὸ αὐτὸ πράττουσι καὶ οἱ λοιποὶ συναγωνισταί. Νικητῆς τοῦ ἀγῶνος θεωρεῖται ὁ πάντας ὑπερβάς, καὶ ἐπευφημεῖται. Παίζεται δὲ ὁ δι σ κ ο ς καὶ κατ' ἄλλον ἐπὶ δυσκολώτερον καὶ ἐπικινδυνώστερον τρόπον. Ἰστάμενος τις ἐπὶ ὠρισμένου σημείου ρίπτει πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ἐκ τῶν σκελῶν τὸν λίθον δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν λαμβάνων καὶ ὁρμῇν. Ὁ εἰς μείζονα ἀπόστασιν ρίψας τὸν λίθον θεωρεῖται νικητής.

• •
•

Τὸ δὲ ἀ κ ό ν τ ι ο ν ἢ ὁ ἀ κ ο ν τ ι σ μ ό ς, τὸ τουρκιστὶ τ ζ ι ρ ί τ ι καλούμενον τελεῖται οὕτως. Πολλοὶ νέοι, ἐπιβαίνοντες ἐνίοτε καὶ εἰκονικῶν ξυλίνων ἵππων, λαμβάνουσι ἐστομωμένας καὶ εἰς ὀξὺ ληγούσας ἐλαφράς καὶ λεπτὰς ράβδους, ἃς ἢ εἰς μῆκος ρίπτουσι μετὰ ἐπιτηδεύτητος, ἐνίοτε μάλιστα σκοπεύοντες καὶ λίθον τινά, ἢ τρέχοντες ἀτάκτως καὶ χρεμετίζοντες ὥς οἱ ἵπποι καὶ κατ' ἄλληλων, ὅτε μάλιστα ἐκ τῶν ὀξέων τούτων ράβδων (ἀκοντίων) συμβαίνουνσι πολλάκις πληγαὶ φοβεραὶ καὶ ἐπικίνδυναι. Διὰ τὸν

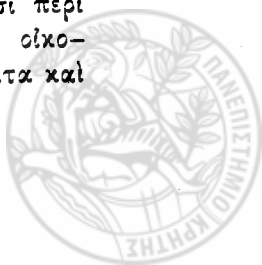

λόγον δὲ τοῦτον καὶ σπανίως τελεῖται τὸ ἀκόντιον, φοβου-
μένου ἐκάστου τὰ λυπηρὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα.

* *

Ἔτερον δὲ πονηρὸν καὶ λίαν φοβερὸν ἀγώνισμα, ὅπερ καὶ
σπανίως τελεῖται, εἶνε ἡ π υ γ μ ῆ. Δύο ἀγωνισταὶ ἰστάμε-
νοι ὄρθιοι, ζητοῦσιν ἐκ παντὸς πρόπου νὰ καταπυλαίσωσιν
ἀλλήλους· ἐπὶ τούτῳ δὲ γρονθοκοποῦνται εἰς τὰς παρειάς,
τὸν γνάθον, τοὺς κροτάφους, τὸ πρόσωπον καὶ τὸ στήθος,
τόσον δ' ἐνίοτε σφοδρῶς καὶ ἀνηλεῶς, ὥστε αἱμάττουσι ρί-
νες, παρειαί, ὀδόντες καὶ καθεξῆς. Εἰς τὸ ἀγώνισμα τοῦτο
πάντα ὄλον εἶνε συγκεχωρημένον νὰ μεταχειρίζωνται, πλην
τοῦ δάκνειν. Τότε δὲ μόνον ὁ φοβερὸς οὗτος ἀγὼν θεωρεῖται
λῆξας, ὅταν ὁ ἕτερος τῶν ἀγωνιζομένων ἀποκάμῃ καὶ ἀπαυ-
δῶν ἀποχωρήσῃ τῆς ὠριτμένης θέσεως, ἥ καὶ προφορικῶς
δηλώσῃ τὴν ἥτταν αὐτοῦ. Τὰ δύο ταῦτα τελευταῖα ἀγωνί-
σματα δὲν εἶνε καὶ πολὺ ἐν χρήσει διὰ τὸ φοβερὸν καὶ κιν-
δυνῶδες αὐτῶν, διὸ καὶ σπανίως τελοῦνται κατὰ τὴν πανή-
γυριν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου.

Τελεσθέντων πανδήμως τῶν ἀγώνων τούτων, κατ' ἀρ-
χαῖον ἐπικρατήσαν ἔθος, ὁ κανδηλάπτης ἢ ἄλλος τις ἰστά-
μενος ἐπὶ τοῦ ναυδρίου τοῦ «Ἀγίου Γεωργίου» διὰ ξυλίνου
σημάντρου καλεῖ πάντας πρὸς γεῦμα, τότε δὲ ἅπαντες ἀνε-
ξαιρέτως οἱ θεαταὶ προπορευομένων τῶν ἀριστευσάντων,
ἐπιστρέφουσι πάλιν ἐν θριάμβῳ εἰς τὸν τόπον τῆς πανηγύ-
ρεως, ὅπου σχηματίζοντες διαφόρους φιλικούς καὶ οἰκογενει-
ακοὺς ὀμίλους κάθηνται ὀκλαδὸν πρὸς γεῦμα ὑπὸ τοὺς γη-
ραιοὺς πλατάνους· ὅπως δηλονότι ὁμοίον τι ἐπραττον καὶ οἱ
ἀρχατοὶ μετὰ τοὺς ἀγῶνας τελοῦντες τὰς ὀ λ υ μ π ι α κ ἄ ς
λεγομένας σ π ο ν δ ἄ ς. Οἱ νικηταὶ μάλιστα ἐφ' ἑαυτῶν ἐ-
στραμμένα ἔχοντες τὰ βλέμματα πάντων καὶ πασῶν τῶν
καθημένων ἐκεῖ πανηγυριστῶν, μετὰ ὀμίλου φίλων ἐπιδει-
κτικώτατα ἐορταζοῦσι τὴν νίκην αὐτῶν δι' ἐ π ι ν ι κ ί ω ν
σ υ μ π ο σ ί ω ν. Οἱ δὲ τεταγμένοι, ὅπως φροντίσωσι περὶ
τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς κοινότητος, ἐνῷ ἤδη πάντες οἰκο-
γενειακῶς συντρώγουσι καὶ συνευθυμοῦσιν ἐλληνικώτατα καὶ

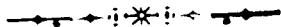

χριστιανικώτατα, άνευ τινός δολονότι παρεκτροπής, άνευ τινός συμπλοκής, δέν λησιμονοῦσι καί τὰ τῆς αξιοπρεπούς έπωσδήποτε συντηρήσεως τῶν σχολείων δεόμενα· δθεν δύο εκ τῶν έφόρων οί γεροντότεροι καί οί σεβαστότεροι λαμβάνοντες ο μέν εἰς άργυροῦν φιαλίδιον πλήρες άνθονέρου, ο δ' έτερος δίσκον επίσης άργυροῦν φέροντα εἰς τὸ μέσον τήν εἰκόνα τοῦ έρταζομένου 'Αγίου, περιέρχονται τοὺς διάφορους οίκογενειακοὺς καί φιλικοὺς όμίλους, πρὸς οὓς «'ς έτι πολλά, ο "Αγιος Γεώργιος βοηθός σας» εὐχόμενοι, ραίνουσι διά τοῦ άνθονέρου αὐτοὺς ζητοῦντες «γιά τὰ σχολεῖα καί γιά τήν έκκλησία» τήν συνδρομήν αὐτῶν. Τότε δέ πάντες σχεδόν πλούσιοί τε καί πτωχοί, κάτοικοί τε καί ξένοι μετά προθυμίας ρίπτουσιν έν τῷ δίσκῳ τὸν έαυτῶν όβολόν διά τήν συντήρησιν τῶν σχολείων, παρ' ὧν καί μόνον, πάνυ εὐλόγως έλπίζουσιν οί δυστυχεῖς κάτοικοι τήν έν τῷ μέλλοντι εἰς έλληνικήν μετατροπήν τῆς έν χρήσει παρ' αὐτοῖς ξένης γλώττης.

Μετά πάντα δέ ταῦτα, άφ' οὗ ράγῳσι καί διασκεδάσῳσι, πάντες άνδρες όμοῦ καί γυναῖκες ὑπὸ τοὺς γλυκεῖς καί ένθουσιαστικοὺς ήχους τῶν έγχωρίων μουσικῶν όργάνων χορεύουσι μετά πολλῆς τέχνης καί τάξεως τὸν σ ο ρ τ ό ν. Έσπέρας δέ γενομένης πορεύεται έκαστος οίκογενειακῶς οἰκαδε, όπου καί πάλιν συνεχίζονται αἱ διασκεδάσεις. Καί οὕτω έν μέσῳ ποικίλων έντυπώσεων καί συναισθημάτων λήγει ή σημαντικωτάτη αὕτη έθνική άμα καί θρησκευτική πανήγυρις.

Γεώργιος Δ. Παχτίκος

Τελειόφαιτος τῆς Φιλολογίας

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Μικρασιατικὸς ὕμνος, ᾠσμα δίφωνον γεγραμμένον
διὰ τῆς σημειογραφίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ εὐρω
παϊκῆς μουσικῆς Ἀθῆναι 1892.

Ἡ καταστροφή τῶν Ὑαρῶν, ᾠσμα ἐν δίφωνιά δι'
ὀξύφωνον καὶ βαρύφωνον Ἀθῆναι 1892.

Φωνὴ λαοῦ ὀργή Θεοῦ, Κωμῳδία ἐν Ἑλληνο-
τουρκο-αρμενικῇ διαλέκτῳ Ἀθῆναι 1892.

Δύο χορικά ἐκ τοῦ Σοφοκλέους Φιλοκτήτου,
ᾠσματα εἰς τρίφωνον ἀρμονίαν Ἀθῆναι 1893.

Πωλεῖται ὑπὲρ τῶν ἐν Ὁρτάκιοι τῆς Βιθυνίας ἐκπαι-
δευτηρίων ἀντὶ ἡμισείας Δραχμῆς.

